

Udgisterne ikke kunne paalignes Hartkornet, men skulle paalignes paa Formue og Leilighed.

Disse ere de forskjellige Classer af Forslag, som jeg har stillet. Den første Klasse, som angaaer Afgjørelsen af det omtvistede Spørgsmaal, slutter sig til § 2. Jeg skal strax her erklære, at dersom de bornholmske Medlemmer hellere ville reise hjem med Forslaget under Nr. 1 end med mit Forslag, da skal jeg for mit Vedkommende, naar det kommer saa vidt, tage mit Forslag tilbage, men jeg gjentager endnu engang, at, medens Forslaget under Nr. 1 gaafte vist skal faae min Tilstemning i sin Heelhed, stemmer jeg derimod ikke for, at de Stykker gaae ud, som Indenrigsministeren foreslaaer at skulle gaae ud. Det er ikke nødvendigt, at de gaae ud; de foregribe Intet fra Indenrigsministeriets Side, og de sikke os i mere end een Henseende. Men idet jeg erklærer at ville stemme for Forslaget, henstiller jeg til de ærede Medlemmer for Bornholm, om de hellere ville tage denne maaskee meget sene Maade at komme til en Afgjørelse af Spørgsmaalet paa end den Maade, der vilde fremkomme ved mit Ændringsforslags Wellemkomst, hvorved man vilde gaae hurtigere tilværks, bruge Loven omtrent, som den er, og hvorved endelig Sagen, isald de ærede Medlemmer have Ret i, at den i det Hele taget ikke er forbunden med Vanskeligheder, vil komme til at glide af sig selv.

Indenrigsministeren: Jeg stylder det høitærede Thing Oplysning om, hvorfor jeg har ønsket særlig Afstemning med Hensyn til to Punkter i det af 15 Medlemmer stillede Ændringsforslag under Nr. 1; det er ikke alene, som den ærede Ordfører for Forslagsstillerne bemærkede, fordi disse Stykker i Ændringsforslaget ere overflødige, men tillige fordi jeg endog troer, at de i visse Tilfælde vilde være ubetinget stabile. De ere overflødige, idet der selvsølgelig ikke kan være den fjerneste Tvivl om, at en Commission, der bliver udnævnt af Regjeringen for endelig at ordne disse Forhold, vil respectere den Højesteretsdom, der allerede er falden i denne bornholmske Sag. Disse to Stykker, som jeg har ønsket sat under særlig Afstemning, selvsølgelig for at de kunne

gaae ud, indeholde begge et bestemt Enten-Eller, hvorved Commissionens Mægling og Domsmyndighed er begrændset. For mig staaer det imidlertid, som om der udenfor dette Enten-Eller ligger flere Muligheder, som jeg har Grund til at antage burde komme i Betragtning, og som ville kunne tilfredsstille Bornholmernes Ænsker. Jeg har Mere end en Formodning derom, idet flere af de foreløbige, ikke stadfæstede, Dverenskønstter, der ere indgaaede, saa at sige af samtlige Sognebeboere i disse Sogne, ikke kunne passe ind under dette Enten-Eller, som efter disse Punkter i det omtalte Forslag begrændse Commissionens Mæglingsmyndighed. Det er let at see, at denne Instruz; som den ærede Ordfører meget rigtigt kaldte den, for Commissionen forhindrer Commissionen i at kunne ved Mægling eller Dom gaae andre end de to Veie, enten at tilkjende Communen Sognets Udmarksjorder eller at bevirke disse udstykkede mellem samtlige Hartkornseiere og Huusmænd. Commissionen vil altsaa ikke kunne henlægge en Deel af Udmarksjorderne alene til sælles Afbenyttelse for Huusmændene, saavel de nuværende Huusmænd som ogsaa de fremtidige Nybyggere. Det er af et æret Medlem tidligere udtalt som hans Opfattelse af Højesteretsdommen — hvilken Opfattelse jeg fuldstændig vedkjender mig —, at Højesteretsdommen i Virkeligheden kun har afgjort dette ene Spørgsmaal, at Hartkornseierne ikke ere eneberettigede til at benytte Udmarksjorderne. Den gængse Opfattelse paa Bornholm, at det ikke er Huusmændene af 1832, ikke Huusmændene af 1842, ikke Huusmændene af 1866, som ere de Berettigede ved Siden af Gaardmændene, men at det er samtlige Huusmænd — denne Opfattelse, som ikke er underkjendt ved Højesteretsdommen, vil ikke kunne finde Fyldestgjørelse saaledes, at samtlige Interesseredes Ænsker blive opfyldte, naar disse to Punkter i Ændringsforslaget blive staaende. Den første af disse Bestemmelser lyder saaledes, at den mindelige Dverenskønst vil enten gaac ud paa, at de Klagende frasalbe deres formeentlige særlige Krav, mod eller uden Bederlag fra Communens Side, eller paa, at Sognets Udmarksjord med Sogneforstanderskabets Samtykke udstiftes mellem de faste Beboere i Sog-